

AKTYWNA POLITYKA NA RYNKU PRACY W POLSCE

Marzena Kacprzak

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Streszczenie. W artykule skoncentrowano się na tej części polityki rynku pracy, która dotyczy pomocy dla osób bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem, oraz osób młodych korzystających ze wsparcia w ramach poradnictwa zawodowego. Szczególnie ważną rolę do spełnienia w zakresie tych działań mają instytucje i organizacje wspierające działania służb zatrudnienia. Publiczne służby zatrudnienia odgrywają decydującą rolę w polskim systemie instytucji rynku pracy. Podstawowym celem działalności służb jest wysoka jakość pracy, rozwój zasobów ludzkich, pełne i produktywne zatrudnienie oraz wzmacnianie integracji i solidarności społecznej.

Słowa kluczowe: rynek pracy, usługi, doradztwo zawodowe, bezrobocie, pracodawcy

WSTĘP

Dostępność usług rynku pracy dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców zależy od potencjału instytucji rynku pracy i warunków prawnoorganizacyjnych w jakich działają. Aktualnie instytucje rynku pracy tworzone są przez Publiczne Służby Zatrudnienia, ochotnicze hufce pracy, agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe oraz instytucje dialogu społecznego i partnerstwa społecznego. Wiodąca rola w świadczeniu usług pracy przypada publicznym służbom zatrudnienia [Krajowy Plan... 2008]. Staranne monitorowanie zjawisk rynku pracy oraz bliskie relacje z pracodawcami mogą służyć korzystnym zmianom dokonującym się na rynku pracy oraz umożliwić podejmowanie działań prewencyjnych.

Walka z negatywnymi następstwami bezrobocia połączyła różnego rodzaju podmioty i instytucje polityczne, społeczne i gospodarcze. Wśród nich elementarne znaczenie powinna mieć polityka państwa, w której kompetencjach znajduje się formułowanie prawnych podstaw działań i ustalanie instytucjonalnych ram jego funkcjonowania (chodzi tu o priorytety i cele strategiczne działań zwiększających zatrudnienie i przeciwdziałających bezrobociu) [Kacprzak 2008; Drejerska, Sawicka 2008].

W tym celu potrzebne są programy, których celem jest zwiększanie zatrudnienia oraz zapobieganie i zwalczanie bezrobocia. Polegają one na bezpośrednim oddziaływaniu na szanse znalezienia pracy przez objęte nimi osoby. Koncentrują się na zwiększaniu popytu na pracę – współtworzeniu nowych miejsc pracy oraz usprawnianiu funkcjonowania rynku pracy z zakresie doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy i szkoleń. Ułatwiają między innymi powrót na rynek pracy długotrwale bezrobotnym, osobom powracającym po okresie nieobecności oraz wspierają wchodzenie na rynek ludzi młodych. Niektóre z aktywnych polityk rynku pracy ukierunkowane są jednocześnie na realizację postulatów polityki społecznej, tzn. zapewnienie dochodu i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

BEZROBOTNI NA RYNKU PRACY

Poprawa sytuacji na polskim rynku pracy zapoczątkowana w 2003 roku wprowadziła ożywienie gospodarcze. Wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia przybrały na sile w 2006 roku i z dużą dynamiką postępowały w kolejnym roku. W rezultacie w pierwszych dwóch kwartałach 2007 roku, w Polsce pracowało przeciętnie 14 996 tys. osób, co o 5% przewyższało liczbę pracujących w analogicznym okresie 2006 roku i o 8,8% liczbę pracujących w 2002 roku, gdy zatrudnienie w Polsce sięgnęło najniższego poziomu w ostatnim piętnastoleciu. Równocześnie konsekwentnie zmniejszała się liczba bezrobotnych [Zatrudnienie... 2007].

Skala pozytywnych zmian na rynku pracy w ostatnich kilku latach jest znaczna i pozwoliła na osiągnięcie wskaźników zatrudnienia i bezrobocia, które należą do najlepszych od momentu rozpoczęcia transformacji.

Jak wynika z tabeli 1, osoby w wieku 25–34 lata pozostają najliczniejszą grupą bezrobotnych. Stanowią one 28,4% ogółu bezrobotnych. W porównaniu ze stanem z końca

Tabela.1. Liczba i struktura bezrobotnych według grup wieku w końcu grudnia 2007 roku oraz września 2008 roku

Table 1. Number and structure of unemployed by age groups on the end of December 2007 and September 2008

Grupy wieku	Liczba bezrobotnych			
	grudzień 2007		wrzesień 2008	
	tys.	%	tys.	%
Ogółem	1746,6	100,0	1376,6	100,0
Wiek w latach:				
18–24	332,7	19,0	284,5	20,7
25–34	485,2	27,8	391,7	28,4
35–44	336,9	19,3	254,5	18,5
45–54	443,7	25,4	325,5	23,6
55–59	124,6	7,1	101,8	7,4
60–64	23,5	1,4	18,6	1,4

Źródło: Informacja... 2008.

Source: Informacja... 2008.

2007 roku zmniejszył się odsetek osób w grupie wiekowej 35–44 lata (o 0,8 punktu procentowego), której udział pod koniec września 2008 roku stanowił 18,5% ogólnej liczby bezrobotnych. Na tym samym poziomie pozostał odsetek osób w wieku 60–64 lata, wynosząc w końcu września 2008 roku 1,4%.

Tabela 2. Liczba i struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w końcu grudnia 2007 roku i września 2008 roku

Table 2. Number and structure of unemployed by duration of unemployment on the end of December 2007 and September 2008

Czas pozostawania bez pracy	Liczba bezrobotnych			
	grudzień 2007		wrzesień 2008	
	tys.	%	tys.	%
Ogółem	1.746,6	100,0	1.376,6	100,0
Czas pozostawania bez pracy [w miesiącach]:				
do 1	160,6	9,2	205,1	14,9
1–3	313,5	17,9	223,3	16,2
3–6	244,2	14,0	176,8	12,8
6–12	241,1	13,8	231,4	16,8
pow. 12	787,2	45,1	540,0	39,3

Źródło: Informacja... 2008.

Source: Informacja... 2008.

W końcu września 2008 roku w urzędach pracy pozostawało 540 tys. osób, od ostatniego zarejestrowania których upłynęło ponad 12 miesięcy. Stanowili oni 39,3% ogółu bezrobotnych. W porównaniu do końca 2007 r. liczba osób tej najliczniejszej kategorii spadła o 247,2 tys., zmniejszył się również o 5,8 punktu procentowego jej udział w ogólnej liczbie bezrobotnych. Niższy, w odniesieniu do stanu z końca 2007 roku, był także odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy od 1–3 miesięcy (o 1,7 punktu) oraz od 3–6 miesięcy (o 1,2 punktu). Osoby z wymienionych grup stanowiły w końcu września 2008 roku odpowiednio 16,2% i 12,8% bezrobotnych ogółem. Wzrósł natomiast udział procentowy oczekujących na pracę do 1 miesiąca (o 5,7 punktu), oraz od 6 do 12 miesięcy (o 3,0 punktu), do wysokości odpowiednio 14,9%, 16,8%. W odniesieniu do osób określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy [Ustawa o Promocji Zatrudnienia] jako „będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy”, w końcu września 2008 roku w urzędach pracy zarejestrowanych było 284,5 tys. bezrobotnych do 25 roku życia, 297 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz 764,4 tys. długotrwale bezrobotnych. Osoby te stanowiły odpowiednio 20,7%, 21,6% i 55,5% w stosunku do bezrobotnych ogółem [Informacja... 2008].

Państwo w walce z bezrobociem powinno wykorzystywać zarówno instrumenty makro-, jak i mikroekonomiczne, a także bardziej bezpośrednio powiązane z samym rynkiem pracy – zarówno narzędzia polityki zatrudnienia, jak i polityki rynku pracy. Do instrumentów makroekonomicznych zaliczyć możemy politykę zatrudnienia, monetarną, dochodową itp., a do polityki mikroekonomicznej politykę rolną, politykę rynku pracy czy promowania przedsiębiorczości [Woźniak 2008].

INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE RYNEK PRACY W POLSCE

Podstawową funkcję regulującą dla obszaru bezrobocia spełnia ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy [Dz.U. z 2004 r., nr 99 poz. 1001, z późn. zm.]. Ustawa określa nowe zadania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej. Do instytucji wspomagających te procesy zaliczono przede wszystkim: publiczne służby pracy, agencje zatrudnienia, Ochotnicze Hufce Pracy, instytucje dialogu społecznego, instytucje partnerstwa lokalnego [Kacprzak 2007].

Publiczne służby zatrudnienia odgrywają decydującą rolę w polskim systemie instytucji rynku pracy. Większość zadań bezpośrednio związanych z obsługą osób bezrobotnych prowadzona jest przez Powiatowe Urzędy Pracy. Podstawowym celem działalności służb zatrudnienia jest pełne i produktywne zatrudnienie, rozwój zasobów ludzkich, wysokiej jakości praca oraz wzmocnienie integracji oraz solidarności społecznej. Zadania z zakresu polityki rynku pracy prowadzone są również przez niepubliczne służby zatrudnienia. Obecny kształt instytucji rynku pracy oraz zarządzania polityką rynku pracy jest w znacznej mierze efektem rewolucyjnych zmian, jakie miały miejsce po 1989 roku [Zatrudnienie... 2007].

Do 2000 roku podstawową instytucją rynku pracy były urzędy pracy. System urzędów pracy tworzył rządową administrację specjalną, złożoną z Krajowego Urzędu Pracy, wojewódzkich i rejonowych urzędów pracy. Następnie w wyniku reformy administracji publicznej rejonowe urzędy pracy zostały przekształcone w Powiatowe Urzędy Pracy. System ten funkcjonował od 1 stycznia 1993 roku do 31 grudnia 1999 roku. Od stycznia 2000 roku urzędy pracy zostały podporządkowane samorządom [Hybel 2003].

Zmiany doprowadziły do przeniesienia kompetencji w zakresie obsługi osób bezrobotnych i poszukujących pracy, nie dając samorządom terytorialnym możliwości wpływu na kształtowanie lokalnej polityki zatrudnienia. Jednocześnie konstytucyjnie zagwarantowana niezależność pomiędzy organami rządowej administracji centralnej a jednostkami samorządu terytorialnego doprowadziła do chaosu kompetencyjnego, utrudniając prowadzenie skutecznej polityki zatrudnienia. Z jednej strony kształtowanie polityki rynku pracy przypisane zostało ministrowi właściwemu ds. Pracy, z drugiej zaś strony jednym ze sposobów oddziaływania administracji centralnej na urzędy powiatowe i wojewódzkie było przydzielanie środków z Funduszu Pracy – przez odpowiednie kształtowanie algorytmu podziału środków z tego funduszu na poszczególne województwa i powiaty [Zatrudnienie... 2007].

Art. 4 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy [Ustawa o promocji zatrudnienia], wskazuje obowiązki ministra właściwego ds. Pracy. Koordynuje on działania publicznych służb zatrudnienia, przez określanie instrumentów stymulujących rozwój kształcenia ustawicznego, łagodzenie skutków bezrobocia, podział środków Funduszu Pracy, tworzenie narzędzi i metod na rzecz poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, organizację szkoleń bezrobotnych, współpracę z partnerami zagranicznymi w ramach wspierania sieci Eures.

Oprócz środków z Funduszu Pracy, wsparcie finansowe łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych może pochodzić z Europejskiego Funduszu Społecznego, który jest instrumentem współfinansującym działania krajów członkow-

skich w dziedzinie polityki zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich. Ze środków Funduszu realizowane są wieloletnie projekty zawarte w programach operacyjnych [Sawicka 2004].

Badania przeprowadzone w ramach Projektu „Analiza i ocena sytuacji kobiet wiejskich na rynku pracy” przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego w Sektorowym Programie Operacyjnym „Rozwój zasobów ludzkich” w Katedrze Polityki Agrarnej i Marketingu SGGW pokazują, iż Powiatowe Urzędy Pracy podejmują wiele działań przy współudziale lokalnych partnerów pracy. Systematyczna współpraca występuje przede wszystkim z firmami pracodawców, małymi i średnimi przedsiębiorstwami, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, szkołami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, starostwem powiatowym czy urzędami miasta. Formy współpracy to targi edukacyjne, wymiana spostrzeżeń, szkolenia, kursy. Ważnym elementem kształcenia, szczególnie ludzi młodych jest poszerzanie ich horyzontów, rozwój osobowości, rozwijanie samodzielności i przedsiębiorczości, kreatywność, a także pomoc w poznaniu własnych możliwości kształcenia i przydatności do określonych prac [Kacprzak 2008].

Wymogiem konkurencyjności w nowoczesnej gospodarce jest m.in. adaptacyjność przedsiębiorstw oraz pracowników, dlatego też powinny być podejmowane działania na rzecz rozwoju uczenia się przez całe życie zarówno w systemie edukacji (oświata i szkolnictwo wyższe), jak i poza nim. Należy także wzbogacać ofertę programową szkół i instytucji edukacyjnych oraz tworzyć mechanizmy aktualizacji i rozwoju kwalifikacji zawodowych w miejscu pracy, szczególnie dla pracowników starszych i o niskich kwalifikacjach. Oferta edukacyjna powinna być adekwatna do potrzeb rynku pracy [Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015]. Powinna ona także dotyczyć pracowników Publicznych Służb Zatrudnienia, którzy pracują na rzecz osób poszukujących pracy, bezrobotnych, osób bez kwalifikacji, osób niepełnosprawnych, osób do 25 roku życia itp.

Jedną z instytucji wspierających działania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży są Ochotnicze Hufce Pracy. Głównym celem działalności OHP jest stwarzanie młodzieży warunków prawidłowego rozwoju społecznego i zawodowego przez aktywne budowanie systemu pomocy dla grup najsłabszych, organizowanie i wspieranie form wychodzenia z ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych. Głównym celem działalności OHP jest stwarzanie młodzieży warunków prawidłowego rozwoju społecznego i zawodowego poprzez aktywne budowanie systemu pomocy dla grup najsłabszych, organizowanie i wspieranie form wychodzenia z ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych. Młodzież kształci się w 62 zawodach, a efektywność kształcenia zawodowego jest bardzo wysoka. Przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników ma dwie formy i odbywa się jako nauka zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy. Nauka zawodu przygotowuje młodocianego do pracy w charakterze wykwalifikowanego robotnika lub czeladnika i obejmuje praktyczną naukę zawodu organizowaną u pracodawcy oraz dokształcanie teoretyczne [Charakterystyka OHP].

OHP świadczą podstawowe usługi rynku pracy: pośrednictwo pracy, organizację szkoleń, poradnictwo zawodowe i informację zawodową. Adresatami tej oferty jest młodzież do 25. roku życia – absolwenci szkół ponadgimnazjalnych i wyższych uczelni; młodzież wykształcona i posiadająca pewne kwalifikacje, jednak zagrożona bezrobociem lub bezrobotna. Ponadto z usług pośrednictwa pracy korzystają uczniowie szkół ponad-

gimnazjalnych i studenci, którzy chcą znaleźć zatrudnienie, zdobyć doświadczenie zawodowe i polepszyć swoją sytuację materialną, szczególnie w czasie wolnym od nauki. Pośrednictwem pracy zajmują się w OHP Młodzieżowe Biura Pracy, do których przez cały rok zgłasza się zwykle ok. 170 tys. młodzieży, z czego 140 tys. podejmuje pracę. Biura poszukują i gromadzą oferty pracy stałej i krótkoterminowej, prowadzą ewidencję osób bezrobotnych, tworzą banki informacji o zawodach, na które jest zapotrzebowanie na miejscowym rynku pracy, udzielają porad na temat możliwości zdobycia zawodu lub dokonania reorientacji zawodowych, kierują na kursy zawodowe lub przekwalifikowania zawodowego [Charakterystyka OHP].

USŁUGI RYNKU PRACY

Usługami rynku pracy w Polsce objęte są przede wszystkim osoby bezrobotne. W 2006 roku stanowiły one około 90% uczestników form wsparcia, takich jak porady grupowe czy zajęcia aktywizacyjne [Zatrudnienie... 2007]. Dane usługi powinny być stosowane na jak najwcześniejszym etapie bezrobocia, gdyż wtedy są najbardziej skuteczne i lepiej możemy poznać warunki, które wpłynęły na powstanie bezrobocia u naszego kandydata.

Ważną rolę w tym zakresie odgrywają szkolenia, na które kierujemy osoby, które nie mają doświadczenia w poszukiwaniu pracy, osoby które nie są w stanie znaleźć zatrudnienia oraz tych, którzy powracają na rynek pracy po dłuższym okresie nieobecności, np. kobiety po urlopiach wychowawczych. Szkolenia są prowadzone przez PUP zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy oraz potrzeb osób szukających pomocy, a tematyka dotyczy nauki języków obcych, pozyskiwania środków z funduszy europejskich, promocji przedsiębiorczości, wizażu i stylizacji paznokci, księgowości w małej firmie czy szkoleń zawodowych dla hotelarstwa i gastronomii [Kacprzak 2008, Woźniak 2008].

Największą grupą osób korzystających z tych usług są osoby młode, korzystające ze wsparcia w ramach poradnictwa zawodowego lub dodatkowych możliwości wsparcia.

Ostatnio podkreśla się znaczenie problematyki poradnictwa zawodowego w rozwoju zasobów ludzkich. Wynika to z przekształcenia się gospodarki światowej z wielu odrębnych systemów gospodarczych, istniejących niezależnie w poszczególnych krajach, w system gospodarki globalnej. Dlatego też przed kadrą pracowników każdego kraju stają zupełnie nowe wyzwania. Zasadniczym bowiem czynnikiem wpływającym na zdolność danego kraju do konkurowania w warunkach gospodarki globalnej jest jakość zasobów ludzkich określona potencjałem zdolności, kompetencji zawodowych oraz poziomem motywacji w przyswajaniu wiedzy i umiejętności zdobywania zatrudnienia [Trzeciak 2004].

Pomoc udzielana w procesie poradnictwa zawodowego wymaga udostępnienia jednostce informacji o zawodach możliwych do wyboru, informacji o możliwościach zatrudnienia oraz poruszania się na rynku pracy [Lelińska 2006]. Warunkiem podstawowym w świadczeniu usług na rynku pracy jest jednak efektywne i skuteczne zarządzanie informacjami. Wymaga to od osób pracujących w służbach zatrudnienia szerokich kompetencji oraz określenia indywidualnych cech, aby te informacje przetworzyć i przekazać dalej osobom zainteresowanym. Jest to ważne w zależności od realizowanego zadania,

np. informacja grupowa, poradnictwo indywidualne, kontakty z przedsiębiorstwami jako przyszłymi pracodawcami i pracownikami.

Obecnie istnieje różnorodność mediów i systemów informacyjnych, które są przydatne w poradnictwie zawodowym. Można je podzielić na [Bednarczyk, Figurski, Żurek 2004]:

- banki danych o edukacji, możliwościach edukacyjnych, miejscach pracy i nauki zawodu, z opisami zawodu,
- programy przyporządkowywania (matching-system), przyporządkowujące cechy indywidualne (zdolności, zainteresowania) do określonych grup zawodowych,
- pomoc w podejmowaniu decyzji dla analizy i wspierania indywidualnych decyzji zawodowych,
- programy pośredniczące, pomagające w zdobyciu umiejętności sprzyjających znalezieniu pracy bądź miejsca nauki zawodu, samonaprowadzające programy do zbierania wniosków o zatrudnienie lub szkolenia,
- programy do samooceny, z reguły zawierające zestawy pytań, mających na celu określenie zainteresowań i uzdolnień zawodowych,
- testy psychometryczne dla określenia umiejętności, uzdolnień, zainteresowań i cech osobowości.

Staże oraz przygotowania zawodowe kierowane są do określonych grup osób, w tym tych, którzy szczególnie tej pomocy potrzebują. Jak pokazały wcześniej wspomniane badania, staże cieszą się dużym zainteresowaniem, np. w PUP w Bolesławcu z tego instrumentu w latach 2004–2006 skorzystało 1309 osób, 529 osób stanowili mieszkańcy wsi, w tym 282 kobiety. W powiecie wołomińskim na staże skierowano 1458 osób, 588 mieszkańców wsi, w tym 473 kobiety [Kacprzak 2008].

Działania z zakresu wsparcia zatrudnienia obejmują także prace interwencyjne, które skierowane są do wszystkich osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Są to: bezrobotni do 25. roku życia; długotrwale bezrobotni lub kobiety bezrobotne, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; bezrobotni powyżej 50. roku życia; bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego; bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia; bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, oraz bezrobotni niepełnosprawni [Usługi i instrumenty]. Wśród innych możemy wymienić refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego; refundacje składek na ubezpieczenie społeczne; dodatki aktywizacyjne są przyznawane osobom posiadającym prawo do zasiłku dla bezrobotnych, którzy z własnej inicjatywy lub ze skierowaniem PUP podjęli zatrudnienie; refundacje kosztów opieki nad dzieckiem lub osobą zależną przyznawane są jedynie samotnym rodzicom wychowującym dziecko do 7. roku życia lub osobom opiekującym się osobami zależnymi [Zatrudnienie w Polsce 2007].

Powiatowe Urzędy Pracy pośredniczą także lub współorganizują zatrudnienie za granicą. Współpraca jest rozwijana w ramach sieci EURES, którą utworzono w celu swobodnej wymiany pracowników w ramach Europejskiego Obszaru Ekonomicznego. W Polsce usługi EURES świadczone są przez doradców i asystentów EURES z wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy [EURES 2007].

W Polsce kadra ta składa się z zespołu w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, 16 Kierowników Liniowych EURES, 13 doradców EURES oraz 19 woje-

wódczkich asystentów EURES z wojewódzkich urzędów pracy. W każdym powiatowym urzędzie pracy programem zajmuje się powiatowy asystent EURES, który bezpośrednio pomaga bezrobotnym i poszukującym pracy. W Urzędzie Pracy m.st. Warszawy również pracuje powiatowy asystent EURES. W Urzędzie Pracy m.st. Warszawy można uzyskać informacje dotyczące ofert pracy za granicą. Przekazywane są także informacje o warunkach życia w danym kraju, informacje dotyczące prawa pracy. Doradcy pomagają się kontaktować z instytucjami, które wydają niezbędne do wyjazdu dokumenty, przekazują też adresy internetowe, które mogą pomóc w zdobywaniu informacji. W przypadku wątpliwości, mogą pomóc w pisaniu CV i umieszczeniu go na międzynarodowej stronie Internetowej sieci EURES [Europejskie Służby Zatrudnienia].

Jak widać, jest wiele instrumentów aktywnej polityki rynku pracy w Polsce. Współczesny, globalizujący się rynek pracy wymaga od pracowników kwalifikacji, kompetencji zawodowych, umiejętności podejmowania decyzji zawodowych oraz odpowiedzialności i partnerstwa.

PIŚMIENNICTWO

- Bednarczyk H., Figurski J., Żurek M. (red.), 2004: *Pedagogika pracy: doradztwo zawodowe*. Biblioteka Pedagogiki Pracy, tom 128, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom.
- Charakterystyka OHP [w:] www.ohp.pl
- Drejerska N., Sawicka J., 2008: Unemployment of rural inhabitants as a disadvantageous factor of local and regional development. *Acta Sci. Pol. Oeconomia* 7 (1) 2008, Warszawa.
- EURES – Europejskie Służby Zatrudnienia, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, Informator 2007, Warszawa
- Europejskie służby zatrudnienia [w:] www.up.warszawa.pl
- Hybel J., 2003: *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Polsce w perspektywie integracji z Unią Europejską*, Wyd. SGGW, Warszawa.
- Informacja o bezrobociu we wrześniu 2008, Ministerstwo Pracy i polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2008.
- Kacprzak M., 2008: *Aktywne formy rozwiązywania problemów bezrobocia na przykładzie działań powiatowych urzędów pracy*, [w:] Sawicka J., (red.) *Sytuacja kobiet wiejskich na rynku pracy, badania empiryczne*, Wyd. Wieś Jutra, Warszawa.
- Kacprzak M., 2007: *Poradnictwo zawodowe w działaniach Urzędu Pracy w Piszcu*, *Roczniki Naukowe SERIA*, Tom IX, Zeszyt 2, Poznań.
- Krajowy Plan Działań Na Rzecz Zatrudnienia na 2008 r., Wyd. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2008.
- Lelińska K., 2006: *Zawodownawstwo w planowaniu kariery*, Wyd. OHP, Warszawa.
- Sawicka J., 2004: *Polska w Unii Europejskiej – wybrane polityki sektorowe*, Wyd. SGGW, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015*, Wyd. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.
- Trzeciak W., 2004: *Modernizacja polskiego poradnictwa zawodowego*, [w:] Bednarczyk H., Figurski J., Żurek M. (red.): *Pedagogika pracy: doradztwo zawodowe*. Biblioteka Pedagogiki Pracy, tom 128, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom.
- Usługi i instrumenty rynku pracy [w:] www.up.warszawa.pl
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy Dz.U. z 2004 r. nr 99 poz. 1001, z późn. zm.

Woźniak B., 2008: Bezrobocie równowagi i nierównowagi a polityka państwa wobec rynku pracy. Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.

Zatrudnienie w Polsce 2007, Bezpieczeństwo na elastycznym rynku pracy. Wyd. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz, Warszawa 2008.

ACTIVE POLICY ON THE LABOUR MARKET IN POLAND

Abstract. The study focused on this part of labour market policy, which considers support for unemployed, people with risk of unemployment as well as young people using support within the career advice services. Institutions and organizations supporting employment services play the special role within these activities. Public state employment services play the main role in the Polish system of labour market. The main goals of the services activity are high quality labour, human resources development, complete and effective employment as well as supporting social integration and solidarity.

Key words: labour market, services, job advisory service, unemployment, employers

Zaakceptowano do druku – Accepted for print 16.03.2009